

Co je dovoleno Jovovi, nemá být dovoleno volovi

Martin Potůček

Vyšlo v Právu 15. listopadu 2018, str. 28.

Od samotného začátku zavedení příspěvku na péči seniorům a hendikepovaným osobám v roce 2007 se ozývala kritika způsobu jeho vyplácení. Přesto se vyplácí – kromě snížení jeho výše v první kategorii z 2000 na 800 korun v době ekonomické krize a jeho zvýšení všem o 10 % od srpna 2016 – v nezměněné podobě dodnes.

Co bylo předmětem oné kritiky? Smyslem tohoto opatření je pomoci potřebným se zajištěním základních životních potřeb osobní péčí tam, kde už si nemohou nebo neumějí pomoci sami. Zákon o sociálních službách předpokládal, že klienti sami vědí, jakým způsobem si tuto péči nejlépe zajistí. Mohou o péči požádat rodinné příslušníky nebo známé, mohou si zajistit terénní sociální služby nebo mohou hledat řešení své osobní situace životem v pobytových zařízeních sociálních služeb.

Jaká je ale skutečnost? Stát na tento příspěvek vydá letos už přes dvacet šest miliard korun, nicméně neví, kolik z této astronomické částky skutečně podpoří samotný účel, tedy poskytnutí osobní péče o potřebné. Relativní jistotu může mít pouze u akreditovaných zařízení terénních a pobytových sociálních služeb, kde existují nástroje kontroly toho, zda jsou tyto služby vůbec poskytovány, a pokud, tak v jaké kvalitě. Takže jen samotní příjemci vědí, jak naložili s těmi příspěvky, které uplatnili neformálně. Nezbyvá než se jen dohadovat, kolik z těchto peněz skončí na dorovnání jejich často chatrných rozpočtů v nákladech na bydlení, energie či potraviny, nebo dokonce v kapsách nezdárných potomků.

Nyní přichází chvíle, kdy budou poslanci hlasovat o senátním návrhu novely příslušného zákona. Bude-li schválena, zvýší příspěvek ve čtvrté nejvyšší kategorii o 6 000 korun.

Tabulka: Příspěvky na péči (měsíčně v Kč)

Kategorie	2018	2019 (senátní návrh)
I.	880	880
II.	4 400	4 400
III.	8 800	8 800
IV.	13 200	19 200

Nebude to úžasná pomoc těm nejpotřebnějším? Byla by, kdyby byla určena všem. Nicméně senátoři navrhuje, aby byla přiznána pouze těm, kteří nejsou klienty pobytových zařízení sociálních služeb. Tedy právě těm, u kterých kromě nich samotných nikdo, ani stát neví, kde ony prostředky nakonec skončí. Senátor Michal Plaček, který tuto novelu navrhl, argumentuje tím, že toto opatření zabrání tomu, „aby hendikepovaní skončili v ústavech“.

Nesystémovost a také zřejmá nespravedlnost tohoto návrhu – copak příjemci této dávky v pobytových zařízeních nepotřebují srovnatelně náročnou péči jako ti, kteří zůstávají doma? – je na první pohled zřejmá. Stejně tak jako diletantismus úvah pana senátora, dalších senátorů, kteří tento návrh podpořili, a následně i členů Výboru pro sociální politiku Poslanecké sněmovny, kteří tento návrh bohužel nedávno podpořili také. Celková kapacita pobytových zařízení se totiž ani zdaleka nepřibližuje reálné potřebě ani zájmu potenciálních klientů. Takže

podvázáním financování těchto zařízení ze zvýšených příspěvků na péči o jejich klienty budou dále omezeny možnosti svobodné volby příjemců dávek o podobě péče. A to přitom byl hlavní argument při přijímání onoho již zmíněného Zákona o sociálních službách.

I když jsem s mnohými názory a rozhodnutími „zimní královny“ na Ministerstvu práce a sociálních věcí, bývalé ministryně Jaroslavy Němcové nesouhlasil, zde jí musím dát za pravdu. *„Co by se stalo, pokud bychom vyjmuli jednu část a navýšili příspěvek jen čtvrtému stupni? Tisíce lidí, kteří mají třetí stupeň, by okamžitě požádali o přehodnocení. Takže je to nekonceptní.“* Němcová také uvedla, že ohodnocení nejenom čtvrtého, ale i třetího a druhého stupně je ve fázi příprav – možná i se zavedením poukázek, které by byly uplatnitelné jen na úhradu sociálních služeb.

Schyluje se k projednání senátního návrhu této novely ve sněmovně. Bude-li poslanci schválen, nezbude než si s povzdechem přiznat, jak aktuální je i dnes už tisíce let staré latinské přísloví: *Quod licet Iovi, non licet bovi*. Co je dovoleno Jovovi, není dovoleno volovi...

Martin Potůček